

Karolina Zimna-Kawecka

Zakład Konserwatorstwa Uniwersytetu Mikołaja Kopernika
w Toruniu

Heritage Conservation Department
of the Nicolaus Copernicus University in Toruń

Mechanizmy finansowania ochrony zabytków w II Rzeczypospolitej na przykładzie województwa pomorskiego

Financing mechanisms for the protection of historical monuments in the Second Republic of Poland on the example of the Pomeranian Voivodship

Abstrakt

Artykuł przybliża problemy związane z finansowaniem ochrony zabytków w II Rzeczypospolitej w kontekście działalności urzędniczej na przykładzie ówczesnego województwa pomorskiego. Przedwojenni konserwatorzy działali w obrębie określonej struktury administracyjnej, w ramach której pełnili funkcję kierowników oddziałów sztuki urzędów wojewódzkich. Ponosili więc odpowiedzialność za przygotowanie i realizację preliminarzy budżetowych nie tylko spraw związanych z ochroną zabytków, ale też dotyczących współczesnej sztuki i kultury. Realizowanie właściwej polityki wobec zabytków było znacząco utrudnione przez niedostateczne finansowanie wynikające z uwarunkowań gospodarczo-politycznych odrodzonego państwa. Przyznawane przez władze centralne sumy były często kilkukrotnie niższe od planowanych, a ich wartość dodatkowo obniżała inflacja. Zapotrzebowanie na dotacje należało zgłaszać z rocznym wyprzedzeniem, a wypłata środków miała miejsce dopiero po skończeniu etapu prac i następowała z opóźnieniem. W tak trudnych warunkach organizacyjno-finansowych międzywojenni konserwatorzy nie tylko wykonywali swoje zadania z zakresu ochrony zabytków, ale też wspomagali władze w realizowaniu tzw. polityki narodowościowej oraz rozwijaniu kultury i sztuki w powierzonych im okręgach. Czynili to m.in. dzięki umiejętnemu wykorzystaniu mechanizmów finansowania.

Słowa kluczowe: ochrona zabytków, konserwator, historia ochrony zabytków, finansowanie zabytków, prawo ochrony zabytków

Abstract

The article discusses the problems connected with financing the protection of monuments in the Second Republic of Poland in the context of official activity on the example of the then Pomeranian Voivodship. Pre-war conservators operated within a specific administrative structure within which they served as heads of Art Departments of Voivodship Offices. Therefore, they were responsible for the preparation and implementation of budget estimates not only for issues related to the protection of monuments, but also for those related to contemporary art and culture. The implementation of a proper policy related to monuments was significantly hampered by insufficient funding resulting from the economic and political conditions of the reborn state. The amounts granted by the central government were often several times lower than planned, and their value was further reduced by inflation. Applications for grants had to be submitted one year in advance and the disbursement of funds took place only after the completion of the work and was usually delayed. In such difficult organizational and financial conditions, interwar conservators not only performed their tasks in the field of monument protection, but also supported the authorities in the implementation of the so-called national policy and the development of culture and art in the regions entrusted to them. They performed these tasks also thanks to the skilful use of financing mechanisms.

Keywords: monuments protection, conservator, history of monuments protection, financing of monuments, monuments protection law

Karolina Zimna-Kawecka – doktor nauk o sztuce, adiunkt w Zakładzie Konserwatorstwa na Wydziale Sztuk Pięknych UMK. W latach 2013-2015 adiunkt w Międzywydziałowym Instytucie Nauk o Sztuce na ASP w Gdańsku. Członek ICOMOS i Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków. Autorka badań i dokumentacji zabytków architektury i urbanistyki. Jej zainteresowania badawcze obejmują historię, teorię i prawo ochrony zabytków, historię architektury i urbanistyki, problematykę konserwatorską miast historycznych.

Karolina Zimna-Kawecka – PhD in Art Studies, assistant professor (adjunct) at the Heritage Conservation Department at the Faculty of Fine Arts of the Nicolaus Copernicus University. In 2013-2015 assistant professor (adjunct) at the Interdepartmental Institute of Art Studies at the Academy of Fine Arts in Gdańsk. Member of ICOMOS and the Association of Monument Protection Officers. Author of research and documentation of architecture monuments and urban design. Her research includes history, theory and law of monument protection, history of architecture and urban planning, conservation of historical cities.